

*Новіков Дмитро Олександрович
аспірант кафедри фінансового права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ ОТРИМАННЯ УКРАЇНОЮ ДОДАТКОВОГО ФІНАНСУВАННЯ ВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Анотація. Третій рік повномасштабної війни РФ проти України змушує нашу державу шукати додаткові фінансові ресурси. Європейський Союз, будучи ключовим партнером України нещодавно схвалив нову ініціативу по фінансовій допомозі «Ukraine Facility». Тези містять короткий аналіз правових передумов та трансформацій, що необхідні для реалізації даної ініціативи.

Ключові слова: фінансування, відновлення, територіальні громади, публічні фінанси.

29 лютого 2024 р. Рада Європейського Союзу (далі – ЄС) схвалила ініціативу «Ukraine Facility» – фінансового інструменту загальним обсягом 50 млрд євро на 2024–2027 роки. Передбачається, що в цей період Україна отримуватиме регулярну та прогнозовану фінансову підтримку від ЄС, за умови виконання узгоджених реформ, програм інвестування і подальшого утвердження ефективних демократичних механізмів в державі. [1] У зв'язку з цим, актуальним є питання – які правові реформи, зокрема в галузі публічних фінансів, наразі є пріоритетними для відповідності поставленим вимогам та отримання додаткових ресурсів, яких потребують громади в Україні?

Кабінетом Міністрів України Розпорядженням від 18.03.2024 р. було схвалено документ під назвою План України (далі – План). [2] Цим документом передбачено перелік реформ, які відповідають вимогам «Ukraine Facility», сприяють подальшому відновленню й розвитку економіки України, а також інтеграції до Європейського Союзу. Комісія ЄС вже позитивно оцінила цей документ, надалі він має бути ухвалений Радою ЄС [1].

У Плані зокрема зазначається, що територіальні громади є ключовими бенефіціарами результатів відновлення, тому їм буде відведена про-

відна роль у відповідних процесах. Територіальні громади відповідають за розроблення планувальних документів, установа зв'язків з міжнародними партнерами та реалізацію проектів відновлення на відповідних територіях на основі інклюзивного підходу, який передбачає залучення та консультації з громадянським суспільством на місцевому рівні. Ефективність та прозорість фінансування заходів з відновлення, реконструкції та модернізації на місцевому рівні буде забезпечено шляхом упровадження заходів з реформування управління державними інвестиціями. Ці заходи передбачатимуть, зокрема, формалізацію процедур планування, визначення пріоритетів, відбору та моніторингу державних інвестицій на місцевому рівні відповідно до єдиних підходів, установлених для всіх джерел та механізмів фінансування. Відповідно до цих підходів буде переглянутий також механізм капітальних трансфертів з державного бюджету до місцевих бюджетів. [3, с. 34]

Крім того, варто зазначити, що у зв'язку з початком війни було призупинене середньострокове бюджетне планування. Наразі є необхідність відновлення такого планування – це, серед іншого, є однією з вимог «Ukraine Facility». Значимим підґрунтям для такого планування стане розгалужена та взаємоузгоджена система планових документів на національному, регіональному та місцевому рівнях. Зокрема, останній передбачає створення стратегій розвитку громад, комплексні плани просторового розвитку територій територіальних громад, програми комплексного відновлення територій територіальних громад та плани відновлення та розвитку громад [3, с. 35]. Це не просто формальні декларативні документи – чітко визначені стратегічні завдання та пріоритети у відновленні, реконструкції та модернізації слугуватимуть основою для планування бюджету в середньостроковій перспективі і забезпечуватимуть раціональний розподіл фінансових ресурсів на різних рівнях, що в результаті відобразиться у Бюджетній декларації та оцінках місцевих бюджетів.

Маємо також усвідомлювати й той факт, що принципи прозорості та підзвітності процесів відновлення, реконструкції та модернізації є фундаментальними для подальшої фінансової допомоги від ЄС. У зв'язку з цим, планується широке використання цифрових рішень, зокрема, Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією РФ проти України, екосистеми DREAM, Єдиної геоінформаційної системи моніторингу та оцінювання розвитку регіонів та територіальних громад, єдиного порталу Дія, Єдиного державного реєстру

юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, Prozorro, Spending.gov.ua, Open Budget, LOGICA (інформаційно-аналітичної системи для управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів) тощо [3, с. 38]. Крім того, планується запровадження аудиту місцевих видатків. Це означає, що без вичерпної й детальної інформації про проекти, є неможливим залучення фінансових ресурсів від ЄС в рамках інструменту «Ukraine Facility».

Таким чином, задля подальшої інтеграції до ЄС та отримання доступу до його ресурсів Україні необхідно продовжувати реалізацію реформ, що спрямовані на утвердження прозорих та ефективних демократичних механізмів у державі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Європейська Комісія схвалила План України, що відкриває шлях до залучення коштів у межах Інструменту ЄС Ukraine Facility. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yevropeiska-komisiia-skhvalyla-plan-ukrainy-shcho-vidkryvaie-shliakh-do-zaluchennia-koshtiv-u-mezhakh-instrumentu-ies-ukraine-facility> (дата звернення 18.04.2024 р.)

2. Про схвалення Плану України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 р. №244-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2024-%D1%80#Text> (дата звернення 18.04.2024 р.)

3. План України: Схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 р. №244-р URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=8f36a2d9-9611-4bff-8fa9-474da62bd28d&tag=PlanUkraini> (дата звернення 18.04.2024 р.)

*Певнев Олександр Сергійович,
аспірант кафедри фінансового права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ДО ПИТАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ДЕРЖАВНИХ НАУКОВИХ УСТАНОВ

Анотація. Досліджено актуальну проблему вдосконалення правової регламентації діяльності керівників наукових установ, визначення стратегій